

Hur såg samhället ut i södra och mellersta Skandinavien under bronsåldern?

Vad kan bebyggelsen under senneolitikum och bronsålder säga oss om samhällsstrukturens utveckling och förändring? Arkeologen Magnus Artursson kommer i sin avhandling fram till att samhället under denna tidsperiod haft en betydligt mer varierad och komplex uppbyggnad än vad man hittills ansett. Maktstrukturen var baserad på sociala nätverk snarare än permanent etablerade institutioner. Samhället var organiserat i små och mellanstora hövdingadömen som präglades av ständiga stridigheter mellan olika mäktiga familjer som kämpade om makten.

Utifrån en diskussion av gammalt och nyframtaget boplatmaterial skildrar avhandlingsförfattaren samhällsutvecklingen under senneolitikum och bronsålder 2300 – 500 f. Kr. i detta område ur ett bebyggelsehistoriskt perspektiv. Artursson gör också jämförelser med grav- och offermaterialets karaktär för att skapa en helhetsbild av samhällets utseende och förändring över tiden.

Generellt kan man säga att samhället under hela tidsperioden haft en betydligt mer varierad och komplex uppbyggnad än vad man vanligen brukar anse sannolikt. Denna slutsats bygger bland annat på en ny syn på bebyggelsens struktur och organisation. Man kan se att det dels finns en tydlig social dimension i materialet, som kan identifieras genom en skillnad i hus- och gårdsstorlek, dels en variation i bebyggelsestrukturen inom och mellan olika regioner, vilket visar att det existerat en bebyggelsehierarki i området.

Man kan också se ett tydligt samband mellan ett områdes centralitet och bebyggelsens utseende. I områden som utifrån sitt centrala geografiska läge eller tillgång på viktiga råvaror kan anses ha spelat en betydelsefull roll i dåtidens samhälle kan man se att bebyggelsen varit organiserad i allt från relativt täta, byliknande strukturer till ensamliggande gårdar. I mer perifera områden har däremot bebyggelsen haft en betydligt mer utspridd karaktär, och huvudsakligen bestått av spridda, byliknande strukturer eller ensamliggande gårdar. Resultaten talar tydligt för att samhället haft en hierarkisk uppbyggnad och struktur under hela tidsperioden.

Den dominerande organisationsformen i framförallt södra Skandinavien har varit relativt instabila, små- och mellanstora hövdingadömen, där makten cirkulerat mellan mäktiga familjer och grupper som befunnit sig i en ständig konkurrenssituation med varandra. Upprepade maktskiften med mer eller mindre genomgripande maktstrider har karakteriserat samhällsorganisationen under framförallt senneolitikum och äldre bronsålder (2300 – 1100 f. Kr.), medan man kan se en utveckling mot en mer stabil situation och framväxten av större politiska enheter i vissa delar av området under yngre bronsålder (1100 – 500 f. Kr.). De större politiska enheterna har emellertid inte kunnat upprätthålla sin lokala dominans under längre tidsperioder, utan de har brutits ned när arvskiften skett och den interna samt externa maktkampen plötsligt tilltagit.

Magnus Artursson har varit verksam som arkeolog sedan 1987 och arbetar sedan 1996 på Riksantikvarieämbetet, Avdelningen för arkeologiska undersökningar i Lund.

Avhandlingens titel: **Bebyggelse och samhällsstruktur.**

Södra och mellersta Skandinavien under senneolitikum och bronsålder 2300 – 500 f. Kr.

Disputationen äger rum fredagen den 24 april 2009 kl. 13.00

Plats: Sal T 302, Arkeologen, Olof Wijksgatan 6

Opponent: Fil. dr Helena Victor, Uppsala

Avhandlingen kostar 200 kr och kan beställas via www.arkeologibocker.se

För ytterligare information, kontakta Magnus Artursson, tel. 010-480 82 37,

e-post: magnus.artursson@raa.se